

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea)

27 septembrie 2012*

„Concurență — Înțelegeri — Piața sticlei plate în SEE — Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 81 CE — Stabilirea prețurilor — Dovada încălcării — Calculul cuantumului amenzilor — Excluderea vânzărilor captive — Obligația de motivare — Egalitate de tratament — Circumstanțe atenuante”

În cauza T-82/08,

Guardian Industries Corp., cu sediul în Dover, Delaware (Statele Unite),

Guardian Europe Sàrl, cu sediul în Dudelange (Luxemburg),

reprezentate de S. Völcker, de F. Louis, de A. Vallery, de C. Eggers și de H.-G. Kamann, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de F. Castillo de la Torre și de R. Sauer, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C(2007) 5791 final a Comisiei din 28 noiembrie 2007 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (cauza COMP/39165 – Sticlă plată), în măsura în care le privește pe reclamante, și reducerea cuantumului amenzii aplicate acestora prin decizia menționată,

TRIBUNALUL (Camera a șasea),

compus din domnii H. Kanninen, președinte, N. Wahl și S. Soldevila Fragoso (raportor), judecători,

grefier: domnul N. Rosner, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 februarie 2012,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: engleza.

Hotărâre

Situația de fapt

- 1 Reclamantele, Guardian Industries Corp. și Guardian Europe Sàrl, fac parte din grupul Guardian, care își desfășoară activitatea în domeniul producției de sticlă plată și de sticlă pentru autovehicule. Guardian Industries este societatea aflată la conducerea grupului Guardian și deține indirect capitalul Guardian Europe, în proporție de 100 %.
- 2 La 22 și la 23 februarie și la 15 martie 2005, Comisia Comunităților Europene a efectuat verificări inopinate, între altele, la sediile Guardian Flachglas GmbH, Guardian Europe și Guardian Luxguard I SA.
- 3 La 2 martie 2005, Asahi Glass Co. Ltd și toate filialele sale, inclusiv Glaverbel SA/NV, care a devenit ulterior AGC Flat Glass Europe SA/NV (în continuare, „Glaverbel”), au prezentat o cerere prin care se urmărea obținerea unei imunități la amendă sau, după caz, a unei reduceri a amenzii, în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3).
- 4 La 3 ianuarie 2006, Comisia a inițiat o procedură în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) și a informat părțile cu privire la aceasta la 6 martie 2006.
- 5 La 10 februarie 2006, Comisia a adresat solicitări de informații mai multor societăți, între care reclamantele. Guardian Europe a răspuns acestei solicitări la 10 martie 2006.
- 6 La 9 martie 2007, Comisia a adoptat o comunicare privind obiecțiunile, adresată, la 13 și la 14 martie 2007, mai multor societăți, între care reclamantele.
- 7 La 28 noiembrie 2007, Comisia a adoptat decizia C(2007) 5791 final privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (cauza COMP/39165 – Sticlă plată) (denumită în continuare „decizia atacată”), al cărei rezumat este publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 24 mai 2008 (JO C 127, p. 9) și care a fost notificată reclamantelor la 3 decembrie 2007.
- 8 Decizia atacată a fost adresată și Asahi Glass, Glaverbel, precum și Pilkington Deutschland AG, Pilkington Group Ltd, Pilkington Holding GmbH (denumite în continuare, împreună, „Pilkington”), Compagnie de Saint-Gobain SA și Saint-Gobain Glass France SA (denumite în continuare, împreună, „Saint-Gobain”).
- 9 În decizia atacată, Comisia a arătat că societățile destinate ale acesteia au participat la o încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE, care a vizat teritoriul Spațiului Economic European (SEE) și care a constat în stabilirea unor majorări de prețuri, a unor prețuri minime, a unor obiective de preț, în înghețarea prețurilor și în alte condiții comerciale pentru vânzările către clienți independenți pentru patru categorii de produse din sticlă plată utilizate în sectorul construcțiilor, și anume sticla flotată, sticla low-E, sticla laminată și oglinzile neprelucrate, precum și în schimburi de informații comerciale sensibile.
- 10 Răspunderea reclamantelor pentru încălcare a fost stabilită pentru perioada 20 aprilie 2004-22 februarie 2005 și acestea au primit în solidar o amendă de 148 de milioane de euro.

Procedura și concluziile părților

- 11 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 12 februarie 2008, reclamantele au introdus prezenta acțiune.
- 12 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a șasea) a decis deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură, a invitat părțile să răspundă în scris la întrebări. Acestea au dat curs respectivei solicitări în termenul prevăzut.
- 13 La 8 februarie 2012, reclamantele au transmis Tribunalului un tabel referitor la modalitățile de calcul al amenzii care le-a fost aplicată. La 10 februarie 2012, Comisia a prezentat observații cu privire la acest document, care au fost transmise reclamantelor în aceeași zi.
- 14 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 13 februarie 2012.
- 15 Reclamantele solicită Tribunalului:
 - anularea în parte a articolului 1 din decizia atacată;
 - reducerea cuantumului amenzii aplicate;
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 16 Comisia solicită Tribunalului:
 - respingerea acțiunii;
 - obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

- 17 În susținerea concluziilor privind anularea în parte a deciziei atacate, reclamantele invocă un motiv unic, întemeiat pe erori de fapt referitoare la durata participării lor la înțelegere și la dimensiunea geografică a înțelegerii. În susținerea concluziilor privind reducerea cuantumului amenzii, reclamantele invocă trei motive, întemeiate, primul, pe necesitatea reducerii cuantumului amenzii lor ca urmare a anulării în parte a deciziei atacate, al doilea, pe încălcarea principiului nediscriminării și a obligației de motivare cu privire la calculul amenzii și, al treilea, pe o eroare de apreciere, având în vedere rolul foarte limitat și pasiv pe care reclamantele l-ar fi avut în încălcare, și pe încălcarea principiului nediscriminării.
- 18 În ședință, părțile au contestat, pe de altă parte, admisibilitatea anumitor documente.

Cu privire la admisibilitatea anumitor documente și a referințelor la anumite documente

Cu privire la admisibilitatea scrisorii Comisiei din 10 februarie 2012

- 19 În ședință, reclamantele au contestat admisibilitatea scrisorii Comisiei din 10 februarie 2012 pentru motivul că aceasta conținea cifre care nu le fuseseră niciodată comunicate înainte.

- 20 Comisia consideră că această scrisoare, care constituie o completare la răspunsul său din la 23 ianuarie 2012 la întrebările pe care Tribunalul i le adresase, este admisibilă.
- 21 Trebuie arătat că această scrisoare a parvenit Tribunalului în afara termenului acordat Comisiei, dar că aceasta a fost totuși comunicată reclamantelor la 10 februarie 2012. Această scrisoare conține observații cu privire la un document prezentat de reclamante la 8 februarie 2012, precum și o completare la răspunsul Comisiei la o întrebare scrisă adresată de Tribunal, la care trebuia să se răspundă înainte de ședință, referitoare la metoda de calcul al cuantumului amenzii propusă de reclamante în cazul excluderii vânzărilor captive. Astfel, Comisia a precizat, pe de o parte, că cifrele care figurează în tabelul nr. 1 din comunicarea privind obiecțiunile nu priveau numai vânzările interne, ci și vânzările de anumite categorii de sticlă care în final nu au fost luate în considerare în decizia atacată și, pe de altă parte, raportul dintre vânzările totale ale membrilor înțelegerii și vânzările lor interne.
- 22 Având în vedere conținutul acestei scrisori și faptul că a fost transmisă reclamantelor, care au putut, așadar, să prezinte observații cu privire la ea în ședință, trebuie să se considere că documentul în cauză este admisibil și se impune respingerea cauzei de inadmisibilitate invocate de reclamante.

Cu privire la admisibilitatea referințelor la documente care nu au fost prezentate în fața Tribunalului

- 23 În ședință, Comisia a contestat, pentru motivul că aceste documente nu ar face parte din dosarul Tribunalului, admisibilitatea anumitor referințe făcute de reclamante în pledoarie la documente care nu ar fi fost prezentate în fața Tribunalului. Comisia a precizat că aceasta ar fi situația în special în ceea ce privește răspunsul reclamantelor la comunicarea privind obiecțiunile.
- 24 Articolul 44 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, referitor la elementele care trebuie să figureze într-o cerere introductivă prezentată în fața Tribunalului, prevede că aceasta conține „probele propuse, dacă este cazul”. De asemenea, potrivit articolului 46 alineatul (1) din același regulament, memoriul în apărare conține probele propuse. Aceste dispoziții sunt completate de articolul 48 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, potrivit căruia părțile mai pot propune probe în sprijinul afirmațiilor lor atât în cadrul replicii, cât și al duplicii.
- 25 Pe de altă parte, potrivit articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, pe parcursul procesului, invocarea de motive noi este interzisă, cu excepția cazului în care acestea se bazează pe elemente de fapt și de drept care au apărut în cursul procedurii.
- 26 În speță, trebuie să se constate însă că reclamantele nu au înțeles nici să facă noi propuneri de probe, nici să invoce un motiv nou după închiderea procedurii scrise și că acestea s-au limitat să evoce, în cadrul procedurii orale, anumite argumente care se bazează pe documente care nu fuseseră prezentate în fața Tribunalului. Prin urmare, cauza de inadmisibilitate invocată de Comisie trebuie respinsă și trebuie să se considere că este, în schimb, de competența Tribunalului să aprecieze argumentele dezvoltate de reclamante în ședință, în funcție de elementele de probă care figurează în dosar.
- 27 Pe de altă parte, în circumstanțele prezentei cauze, se impune examinarea ultimei cauze de inadmisibilitate invocate de reclamante în ședință, referitoare la referințele făcute de Comisie, în memoriul în apărare și în răspunsul la întrebările scrise adresate de Tribunal, la răspunsul formulat de Pilkington la comunicarea privind obiecțiunile, după analiza tuturor motivelor invocate de reclamante.

Cu privire la concluziile prin care se urmărește anularea în parte a deciziei atacate

- 28 Reclamantele au invocat un motiv unic în susținerea concluziilor prin care se urmărește anularea în parte a deciziei atacate, întemeiat pe erori de fapt referitoare la durata participării lor la înțelegere și la dimensiunea geografică a înțelegerii.

- 29 Reclamantele reproșează Comisiei că nu a stabilit, pe de o parte, că ele s-au alăturat înțelegerii anterior datei de 11 februarie 2005 și, pe de altă parte, că aceasta cuprindea întregul teritoriu al SEE. Probele prezentate de Comisie în această privință ar fi astfel echivoce și contradictorii și s-ar întemeia pe mărturii subiective, vagi și neconfirmate, precum și pe presupuneri întemeiate pe evenimente ulterioare.

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe aprecierea eronată a duratei participării reclamantelor la încălcare

- 30 Comisia a reținut răspunderea reclamantelor pentru încălcare pentru perioada 20 aprilie 2004-22 februarie 2005, bazându-se pe diverse elemente de probă, și anume documente ridicate în cursul inspecțiilor, confirmate în parte de declarații orale și de documente furnizate de Glaverbel în cadrul unei cereri de clemență, precum și răspunsurile la solicitările de informații ale mai multor întreprinderi. Comisia a considerat astfel că reclamantele au început să participe la practicile coluzive odată cu reuniunea din 20 aprilie 2004, care a avut loc în Germania, între reprezentantul lor și cel al Pilkington, în cursul căreia acesta din urmă l-ar fi informat pe reprezentantul reclamantelor cu privire la dispozițiile coluzive decise împreună cu Saint-Gobain și Glaverbel. Pentru a ajunge la această concluzie, Comisia s-a întemeiat în special pe două pagini de note olografe ridicate de la sediul Pilkington în cursul unor verificări inopinate [considerentele (155)-(188) ale deciziei atacate]. Comisia a apreciat că reclamantele au continuat să participe la practicile coluzive, primind, la 15 iunie 2004, un apel din partea Pilkington prin care au fost informate despre acordul încheiat cu privire la piața italiană, pe care l-ar fi aprobat [considerentele (189)-(196) ale deciziei atacate]. Pe de altă parte, Comisia a considerat că reclamantele au participat împreună cu Glaverbel, Pilkington și Saint-Gobain (denumite în continuare „ceilalți trei membri ai înțelegerii”) la o reuniune la Luxemburg, la 2 decembrie 2004, în cursul căreia s-ar fi luat decizii referitoare la majorări de prețuri, la prețuri minime și la alte condiții comerciale privind vânzarea de produse din sticlă plată în mai multe țări din Europa, bazându-se pe note olografe ridicate de la sediul Pilkington în cursul verificărilor inopinate, precum și pe extrase din agende [considerentele (197)-(264) ale deciziei atacate]. În sfârșit, Comisia a apreciat că reclamantele și ceilalți trei membri ai înțelegerii s-au reunit la 11 februarie 2005 la Paris (Franța) pentru a conveni majorări de prețuri și alte condiții comerciale referitoare la vânzarea de produse din sticlă plată în mai multe state ale Comunității Europene și pentru a schimba informații comerciale sensibile [considerentele (265)-(296) ale deciziei atacate].
- 31 Reclamantele consideră că nu au participat la înțelegere anterior datei de 11 februarie 2005. Astfel, acestea contestă că reuniunile din 20 aprilie și din 2 decembrie 2004 și apelul telefonic din 15 iunie 2004 ar fi putut constitui indicii care să stabilească participarea lor la înțelegere. Reclamantele afirmă că aceste contacte puteau să constituie o „fază test” pentru ceilalți trei membri ai înțelegerii, înaintea încercării de a le invita la o veritabilă reuniune a acestora. Reclamantele recunosc însă că au participat la reuniunea din 11 februarie 2005.
- 32 Trebuie amintit mai întâi că, potrivit dispozițiilor articolului 2 din Regulamentul nr. 1/2003 și jurisprudenței, sarcina probei unei încălcări a articolului 81 alineatul (1) CE revine autorității care o invocă, aceasta fiind ținută să stabilească elementele de probă de natură să demonstreze, corespunzător cerințelor legale, existența faptelor constitutive ale unei încălcări (Hotărârea Curții din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctul 58, și Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctul 86). În plus, de existența unei îndoieli a instanței trebuie să beneficieze întreprinderea căreia îi este adresată decizia de constatare a unei încălcări (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 14 februarie 1978, United Brands și United Brands Continentaal/Comisia, 27/76, Rec., p. 207, punctul 265) și, în conformitate cu principiul prezumției de nevinovăție, instanța nu poate concluziona, așadar, că existența încălcării în cauză a fost dovedită de Comisie în mod corespunzător cerințelor legale dacă în percepția sa există încă un dubiu cu privire la acest aspect, în special în cadrul unei acțiuni în anularea unei decizii de aplicare a unei amenzi (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, JFE Engineering și alții/Comisia,

T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, punctul 177). Astfel, este necesară prezentarea de către Comisie a unor dovezi precise și concordante pentru a crea convingerea fermă că încălcarea a fost săvârșită. Nu este însă necesar ca fiecare dintre probele prezentate de Comisie să îndeplinească aceste criterii în raport cu fiecare element al încălcării. Este suficient ca seria de indicii invocată de instituția menționată, apreciată în mod global, să răspundă acestei cerințe (Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, citată anterior, punctele 179 și 180).

- 33 După cum Curtea a arătat deja, activitățile pe care le presupun practicile și acordurile anticoncurențiale se desfășoară de obicei în mod clandestin, reuniunile se țin în secret și documentația aferentă acestora este redusă la minimum. Prin urmare, chiar și în cazul în care Comisia descoperă elemente care atestă în mod explicit un contact nelegal între operatori, de regulă acestea nu vor fi decât fragmentare și disparate, astfel încât adesea este necesar ca anumite detalii să fie reconstituite prin deducții. În consecință, în majoritatea cazurilor, existența unei practici sau a unui acord anticoncurențial trebuie să fie dedusă din anumite coincidențe și indicii care, privite în ansamblu, pot constitui, în absența unei alte explicații coerente, dovada unei încălcări a normelor de concurență (Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctele 55-57, și Hotărârea Curții din 25 ianuarie 2007, Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia, C-403/04 P și C-405/04 P, Rep., p. I-729).
- 34 Atunci când raționamentul Comisiei se întemeiază pe presupunerea că faptele constatate nu pot fi explicate altfel decât printr-o concertare între întreprinderi, este suficient ca reclamantele să stabilească împrejurări care să pună într-o lumină diferită faptele stabilite de Comisie și care să permită astfel substituirea explicației reținute de Comisie cu o altă explicație a faptelor (Hotărârea Curții din 28 martie 1984, Compagnie royale asturienne des mines și Rheinzink/Comisia, 29/83 și 30/83, Rec., p. 1679, punctul 16, și Hotărârea Tribunalului din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, Rec., p. II-931, punctul 725).
- 35 Comisia subliniază însă în mod întemeiat că această jurisprudență nu este aplicabilă în cazul în care constatările sale se întemeiază pe mijloace de probă scrise (Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctul 34 de mai sus, punctele 725-727, Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 32 de mai sus, punctele 186 și 187, și Hotărârea Tribunalului din 12 septembrie 2007, Coats Holdings și Coats/Comisia, T-36/05, nepublicată în Repertoriu, punctul 72).
- 36 Argumentele reclamantelor potrivit cărora acestea nu ar fi participat la înțelegere anterior datei de 11 februarie 2005 trebuie analizate în lumina acestor principii.

– Cu privire la reuniunea din 20 aprilie 2004

- 37 Reclamantele pun în discuție mai întâi obiectul anticoncurențial al reuniunii din 20 aprilie 2004 și forța probantă a notelor domnului B., salariatul Pilkington care a participat la reuniunea menționată. Astfel, pe de o parte, acestea susțin că reuniunea din 20 aprilie 2004 dintre domnul F., salariat al Guardian Europe, și domnul B. nu avea un obiect anticoncurențial, spre deosebire de reuniunile secrete ținute de ceilalți trei membri ai înțelegerii la 9 ianuarie, la 2 martie și la 15 iunie 2004 și la 11 februarie 2005. Reclamantele arată că această reuniune a avut loc într-un restaurant public, că a avut drept obiect subiecte de interes comun și că domnul F. a solicitat rambursarea facturii pentru cină. Pe de altă parte, în ceea ce privește notele domnului B. referitoare la această cină și pe care s-a bazat Comisia în decizia atacată, reclamantele afirmă că nu datează din timpul acestei cine și nu constituie un proces-verbal al acesteia, deoarece cuprind reflecții personale. Pe de altă parte, conținutul lor ar trebui interpretat cu prudență, deoarece acestea ar fi fost redactate în engleză de o persoană neanglofonă și puțin experimentată, care ar fi putut comite erori atunci când a reluat afirmațiile făcute în cursul cinei.

- 38 Se impune, în primul rând, analiza notelor domnului B. referitoare la reuniunea din 20 aprilie 2004 și, în al doilea rând, a obiectului anticoncurențial al reuniunii menționate.
- 39 În ceea ce privește notele domnului B., reclamantele contestă, în primul rând, că acestea au fost redactate în timpul acestei reuniuni, în măsura în care domnul F. nu își amintește să îl fi văzut pe domnul B. luând note în timpul cinei. În această privință, trebuie arătat că titlul, „Minutele reuniunii”, și data, „20/04/2004”, ale notelor respective constituie un indiciu de natură să confirme aprecierea Comisiei potrivit căreia acestea constituie un proces-verbal al discuțiilor care au avut loc între domnul F. și domnul B. la 20 aprilie 2004 și datează din timpul reuniunii [considerentul (157) al deciziei atacate]. Nivelul de detaliu și cuprinsul acestor note confirmă de asemenea această apreciere și contrazic ipoteza invocată de reclamante, potrivit căreia acestea ar fi fost redactate de domnul B. după reuniunea menționată prin adăugarea unor reflecții personale. Astfel, pare puțin probabil ca domnul B să fi fost în măsură să rememoreze informațiile schimbate în cursul cinei cu un asemenea grad de precizie. În consecință, în lumina acestor elemente, afirmația reclamantelor că domnul F. nu își amintește să îl fi văzut pe domnul B. luând note în cursul cinei, presupunând că este fondată, nu poate fi suficientă, în sine, pentru a repune în discuție aprecierea Comisiei potrivit căreia aceste note au fost redactate în timpul reuniunii din 20 aprilie 2004.
- 40 Reclamantele contestă, în al doilea rând, forța probantă a respectivelor note, afirmând că acestea cuprind reflecții personale ale domnului B. și că au fost scrise de o persoană neanglofonă și puțin experimentată. Reclamantele nu au furnizat însă niciun element de probă în susținerea acestor afirmații. De altfel, reclamantele recunosc ele însele că aceste note sunt clare și ordonate, ceea ce constituie caracteristicile unui proces-verbal de reuniune. Pe de altă parte, contrar celor pretinse de reclamante, aceste note, desemnate de domnul B. drept „minutele reuniunii”, nu conțin reflecții personale ale domnului B., ci indică existența unui schimb de informații între domnul B. și domnul F. Astfel, informațiile furnizate de domnul B. figurează într-o primă parte, intitulată, de exemplu, pentru Regatul Unit, pentru Irlanda și pentru Germania, „Creșterea de prețuri convenită”, în timp ce informațiile furnizate de domnul F. sunt plasate în continuare și figurează, în cazul Regatului Unit, al Irlandei și al Germaniei, la rubrica „Informații”. Notele conțin de asemenea acțiunile care trebuiau întreprinse ca urmare a acestui schimb de informații, de exemplu, pentru Germania, „Guardian trebuie să confirme prețul sticlei pentru S.”, și, pentru Italia, „Trebuie să evaluăm zilele de stocare la agenți”. Prin urmare, trebuie să se considere că argumentele reclamantelor sunt simple conjecturi care nu sunt suficiente pentru a pune în discuție forța probantă a notelor menționate.
- 41 Reiese, pe de altă parte, din notele domnului B. că în cursul acestei reuniuni au fost schimbate informații sensibile. Astfel, domnul B. l-a informat pe domnul F. cu privire la viitoarele majorări de prețuri în Regatul Unit, în Irlanda și în Germania, convenite de ceilalți trei membri ai înțelegerii, iar domnul F. a furnizat, în schimb, informații referitoare la poziția reclamantelor pe piețele menționate [considerentele (159)-(167) ale deciziei atacate].
- 42 Reiese de asemenea din aceste note că domnul B. l-a informat pe domnul F. despre discuțiile intervenite între ceilalți trei membri ai înțelegerii cu privire la prețuri și la eventualele majorări de prețuri de pe piața italiană, pe care o creștere a prețurilor nu era încă prevăzută, și că domnul F. a arătat că, în eventualitatea unei creșteri a prețurilor pe piața italiană, era de acord fie să își suspende vânzările pe piața menționată pentru o perioadă de două luni, astfel încât să le permită celorlalți trei membri ai înțelegerii să procedeze efectiv la creșterea în discuție, fie să își majoreze prețurile în același timp cu aceștia din urmă trei luni mai târziu, permițând astfel centrului de producție care aproviziona piața italiană să aplice respectiva creștere.
- 43 Reclamantele susțin, cu toate acestea, că informațiile furnizate de domnul F. în cursul acestei reuniuni nu erau sensibile, deoarece erau fie cunoscute de Pilkington, fie în mod intenționat eronate. Caracterul sensibil al informațiilor furnizate de domnul F. domnului B. reiese însă din însuși conținutul lor. Aceste informații priveau astfel strategia comercială a reclamantelor, care în mod normal nu trebuia să fie cunoscută de concurenți. Este, în special, situația informațiilor referitoare la funcționarea uzinei din

Goole (Regatul Unit), la numărul clienților săi din Regatul Unit și din Irlanda sau la interesul său pentru micii clienți atrași de serviciul „48 de ore”. Situația este similară în ceea ce privește informațiile referitoare la prețurile aplicate anumitor clienți, la impresiile sale privind interesul de a adapta creșterea de prețuri în Germania la dimensiunea clienților sau la comportamentul care trebuia adoptat în eventualitatea unei creșteri a prețurilor în Italia. Pe de altă parte, faptul că domnul B. a consemnat aceste informații în notele sale contrazice afirmația reclamantelor potrivit căreia acestea erau cunoscute de concurenți.

- 44 În sfârșit, împrejurarea, presupunând că ar fi stabilită, că anumite informații transmise de domnul F. ar fi cuprins imprecizii, cum ar fi faptul că numărul clienților era de 130, iar nu de 150, sau că uzina din Goole funcționa la „capacitate scăzută”, iar nu la „cea mai scăzută capacitate posibilă”, rămâne fără incidență în ceea ce privește aprecierea valorii lor semnificative. În plus, spre deosebire de ceea ce domnul F. pare să susțină în declarația pe proprie răspundere din 10 mai 2007, referirea la „piața de 135 000 de tone” pentru Regatul Unit nu constituie o informație eronată, ci una dintre condițiile stabilite de membrii înțelegerii pentru a realiza o creștere a prețurilor, și anume estimarea volumului de sticlă plată pe care reclamantele ar trebui să îl vândă în Regatul Unit în 2004 [considerentul (161) al deciziei atacate].
- 45 Din cele de mai sus rezultă că Comisia a putut considera în mod întemeiat că a avut loc un schimb de informații sensibile în cursul acestei reuniuni dintre domnul F. și domnul B., referitoare la Regatul Unit, la Irlanda și la Germania, precum și la strategia reclamantelor în caz de creștere a prețurilor în Italia. După cum susține Comisia, acest schimb de informații constituie cel puțin o practică concertată. Astfel, trebuie amintit că reprezintă o practică concertată interzisă de articolul 81 alineatul (1) CE orice contact direct sau indirect între operatori economici, de natură să dezvăluie unui concurent comportamentul pe care operatorul economic în cauză este decis sau preconizează să îl adopte el însuși pe piață, atunci când un astfel de contact are drept obiect sau drept efect crearea unor condiții de concurență care nu ar corespunde condițiilor normale de piață (Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 32 de mai sus, punctul 117, Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Hüls/Comisia, C-199/92 P, Rec., p. I-4287 punctul 160, și Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/Comisia, cunoscută sub numele „Cimenturi”, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, punctul 1852). Această formă de coordonare între întreprinderi substituie în mod conștient riscurile concurenței cu o cooperare practică între acestea (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2008, BPB/Comisia, T-53/03, Rep., p. II-1333, punctul 179, și Hotărârea Tribunalului din 2 februarie 2012, Denki Kagaku Kogyo și Denka Chemicals/Comisia, T-83/08, punctul 67). Pentru a dovedi o practică concertată, nu este necesar, prin urmare, să se demonstreze că respectivul concurent s-a angajat în mod formal, față de unul sau față de mai mulți alți concurenți, să adopte un anumit comportament sau că respectivii concurenți au stabilit în comun comportamentul lor viitor pe piață. Este suficient ca, prin intermediul declarației sale de intenții, concurentul să fi eliminat sau, cel puțin, să fi redus în măsură substanțială incertitudinea cu privire la comportamentul care trebuia așteptat din partea sa pe piață (Hotărârea Cimenturi, citată anterior, punctul 1852, Hotărârea BPB/Comisia, citată anterior, punctul 182, și Hotărârea Denki Kagaku Kogyo și Denka Chemicals/Comisia, citată anterior, punctul 67).
- 46 În consecință, argumentele prin care se urmărește contestarea obiectului anticoncurențial al reuniunii menționate trebuie respinse ca nefondate. Astfel, având în vedere problemele tratate în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004, prezentate la punctele 41 și 42 de mai sus, faptul că aceasta a avut loc în timpul unei cine, într-un restaurant deschis publicului, și că domnul F. a solicitat rambursarea facturii aferente cinei nu poate fi suficient, astfel cum a arătat Comisia, pentru a repune în discuție natura anticoncurențială a reuniunii menționate.
- 47 În plus, în opinia reclamantelor, Comisia nu a reușit să stabilească faptul că ele s-au alăturat înțelegerii în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004. Astfel, Comisia nu ar fi demonstrat, după cum impunea, cu toate acestea, jurisprudența, că domnul B. i-ar fi comunicat domnului F. detalii referitoare la

reuniunile care au avut loc între ceilalți trei membri ai înțelegerii și nici că domnul F. și-ar fi manifestat intenția de a contribui în orice mod, prin propria conduită, la înțelegere. De altfel, domnul B. nu l-ar fi invitat pe domnul F. să participe la următoarea reuniune a înțelegerii din iunie 2004, ci numai la cea din luna februarie 2005. Comisia nu ar fi demonstrat nici că domnul B. ar fi propus să servească drept contact față de anumiți concurenți care nu erau membri ai Grupului european al producătorilor de sticlă plată (denumit în continuare „GEPVP”), asociație creată în anul 1978, destinată să reprezinte producătorii de sticlă plată din Europa și din care făceau parte ceilalți trei membri ai înțelegerii și, începând de la 1 iulie 2004, reclamantele. Astfel, afirmațiile făcute de Glaverbel în această privință nu ar fi confirmate de probe scrise. În sfârșit, Comisia nu și-ar putea întemeia concluzia că cina din 20 aprilie 2004 avea o natură anticoncurențială pe participarea domnului F. la reuniunile ulterioare, din decembrie 2004 și din februarie 2005, sau la reuniuni ale GEPVP.

- 48 Potrivit jurisprudenței, atunci când este vorba despre acorduri și despre practici concertate care au un obiect anticoncurențial, Comisia trebuie să dovedească, pentru a stabili participarea unei întreprinderi la acestea, că întreprinderea în discuție a înțeles să contribuie prin propriul comportament la obiectivele comune urmărite de totalitatea participanților și că a avut cunoștință despre comportamentele efective, preconizate sau manifestate de alte întreprinderi în urmărirea aceluiași scopuri, sau că le putea prevedea în mod rezonabil și că era dispusă să accepte riscul aferent (Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 32 de mai sus, punctul 87).
- 49 În speță, din notele domnului B. referitoare la reuniunea din 20 aprilie 2004 reiese, pe de o parte, că, având în vedere informațiile comunicate domnului F. în cursul reuniunii, reclamantele au avut cunoștință despre comportamentele anticoncurențiale preconizate de ceilalți trei membri ai înțelegerii și, pe de altă parte, că, având în vedere informațiile comunicate în schimb domnului B., acestea au înțeles să contribuie, în nume propriu și prin propriul comportament, la obiectivele comune ale înțelegerii. Astfel, deși reclamantele erau, după cum susțin ele însele, un concurent agresiv pe piață, informațiile furnizate de domnul F. în cadrul acestei reuniuni au permis celorlalți trei membri ai înțelegerii să le cunoască poziția pe piețele din Regatul Unit, din Irlanda și din Germania, pe care intenționau să aplice acordurile referitoare la majorările de prețuri convenite în cursul reuniunilor precedente, precum și să extindă majorările de prețuri menționate la piața italiană, asigurându-se de cooperarea reclamantelor. În aceste împrejurări, faptul că notele domnului B. nu menționează că acesta i-ar fi comunicat domnului F. informații privind acordurile de majorare a prețurilor referitoare la Benelux sau la previziunile de majorări de prețuri în alte țări, în special în Franța și în Polonia, adoptate în cursul reuniunii din 2 martie 2004, este lipsit de relevanță în ceea ce privește stabilirea participării reclamantelor la înțelegere.
- 50 În consecință, contrar celor pretinse de reclamante și conform jurisprudenței citate la punctele 45 și 48 de mai sus, trebuie să se considere că participarea lor la înțelegere a fost stabilită de Comisie începând cu reuniunea din 20 aprilie 2004.
- 51 Argumentul reclamantelor potrivit căruia din notele luate de domnul B. nu reiese că acesta l-ar fi informat pe domnul F. despre existența și despre conținutul reuniunilor din cadrul înțelegerii, și în special despre cea mai recentă, din 2 martie 2004, nu poate avea incidență asupra aspectului dacă reclamantele s-au alăturat înțelegerii în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004. Astfel, după cum s-a constatat la punctul 41 de mai sus, din notele domnului B. reiese printre altele că acesta din urmă i-a comunicat domnului F. existența unor acorduri privind prețurile care vizau Regatul Unit, Irlanda și Germania, precum și termenele punerii lor în aplicare, „2 săptămâni mai târziu” pentru Regatul Unit și Irlanda și la „1 mai – 15 mai – 1 iunie clienți importanți” pentru Germania. Reiese astfel din decizia atacată că Pilkington a anunțat o creștere a prețurilor în Regatul Unit și în Irlanda la 29 aprilie 2004, anunț care a fost urmat de anunțuri din partea Saint-Gobain și a Glaverbel, la 11 și, respectiv, la 18 mai 2004 [considerentul (159) al deciziei atacate, nota de subsol 193]. În ceea ce privește Germania, primul anunț de majorare a prețurilor a fost făcut de Saint-Gobain la 25 mai 2004, fiind urmat de anunțurile Pilkington și Glaverbel la începutul lunii de iunie 2004 [considerentul (163) al deciziei atacate, nota de subsol 201]. Prin urmare, spre deosebire de ceea ce susțin reclamantele,

acestea cunoșteau destul de bine comportamentele preconizate de ceilalți trei membri ai înțelegerii pentru a-și urmări obiectivele anticoncurențiale. În pofida acestor circumstanțe, domnul F. nu a ezitat să furnizeze informații care contribuiau la realizarea obiectivelor înțelegerii, precum cea referitoare la o eventuală creștere a prețurilor în Italia.

- 52 În ceea ce privește argumentul reclamantelor potrivit căruia nu reiese din notele luate de domnul B. că l-ar fi invitat pe domnul F. să asiste la următoarea reuniune a înțelegerii, se impune respingerea acestuia ca lipsită de relevanță. Astfel, Comisia a stabilit prin alte elemente de probă participarea directă sau indirectă a reclamantelor la toate reuniunile ulterioare ale înțelegerii începând cu această dată (a se vedea punctele 63 și 69-71 de mai jos). Astfel, în cursul reuniunii din 15 iunie 2004 dintre ceilalți trei membri ai înțelegerii, domnul B. i-a telefonat domnului F., care era în vacanță, pentru a confirma o informație referitoare la Italia pe care acesta din urmă i-o comunicase în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004 [considerentul (196) al deciziei atacate]. În ceea ce privește reuniunea din 2 decembrie 2004, aceasta a fost organizată de însuși domnul F. și a avut loc la Luxemburg, în ajunul reuniunii GEPVP, la care nu asistau decât cei patru reprezentanți ai membrilor înțelegerii [considerentele (199) și (201)-(204) ale deciziei atacate]. În sfârșit, reclamantele recunosc că au participat la reuniunea din 11 februarie 2005, la care au fost convocate de domnul B.
- 53 În ceea ce privește argumentele reclamantelor potrivit cărora din notele luate de domnul B. nu reiese nici care a fost reacția domnului F. la propunerile domnului B., nici că ar fi promis să contribuie la continuarea discuțiilor, acestea trebuie de asemenea respinse ca fiind lipsite de relevanță. Astfel, după cum reiese de la punctul 49 de mai sus, având în vedere schimbul de informații care a avut loc între domnul B. și domnul F. în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004, reclamantele au avut cunoștință despre comportamentele anticoncurențiale preconizate de ceilalți trei membri ai înțelegerii și au înțeles să contribuie, prin propriul comportament, la obiectivele comune ale înțelegerii, ceea ce, potrivit jurisprudenței amintite la punctul 48 de mai sus, este suficient pentru a stabili participarea reclamantelor la înțelegere.
- 54 În ceea ce privește rolul de intermediar al domnului B., acesta reiese din procesul-verbal al reuniunii din 20 aprilie 2004 și este confirmat de declarațiile făcute de Glaverbel la 8 martie și la 23 decembrie 2005, prima declarație fiind anterioară descoperirii de către Comisie a notelor domnului B. [considerentele (80) și (160) ale deciziei atacate]. Faptul că declarațiile Glaverbel au fost făcute în cadrul unei cereri de clemență nu poate împiedica utilizarea acestora de către Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 32 de mai sus, punctul 192). Chiar dacă, astfel cum susțin reclamantele, aceste declarații nu sunt în mod direct contrare intereselor Glaverbel, aceasta din urmă nu ar avea niciun interes să furnizeze Comisiei informații eronate cu privire la ceilalți membri ai înțelegerii. Astfel, orice tentativă de a induce Comisia în eroare în cadrul unei cereri de clemență poate pune în discuție sinceritatea și întinderea cooperării solicitantului și, prin urmare, pune în pericol posibilitatea ca acesta să beneficieze pe deplin de Comunicarea privind cooperarea (Hotărârea Tribunalului din 16 noiembrie 2006, Peróxidos Orgánicos/Comisia, T-120/04, Rec., p. II-4441, punctul 70). În consecință, argumentele reclamantelor referitoare la forța probantă a declarațiilor date de Glaverbel cu privire la rolul de intermediar al domnului B. trebuie înlăturate.
- 55 În ceea ce privește argumentul reclamantelor potrivit căruia ar fi contrar prezumției de nevinovăție faptul că, pentru a stabili caracterul anticoncurențial al reuniunii din 20 aprilie 2004, Comisia invocă participarea lor la reuniuni ulterioare ale înțelegerii, în decembrie 2004 și în februarie 2005, sau ale GEPVP, trebuie să se arate că jurisprudența nu se opune invocării de către Comisie a unor circumstanțe de fapt ulterioare unui comportament anticoncurențial pentru a confirma conținutul unui element obiectiv de probă, cum ar fi notele luate de domnul B. în cursul reuniunii menționate. În schimb, jurisprudența invocată de reclamante împiedică utilizarea elementelor de probă referitoare la o perioadă anterioară, în care comportamentul în discuție era legal, pentru a stabili caracterul anticoncurențial al unui comportament ulterior, situație care nu se regăsește în speță (Hotărârea

Tribunalului din 29 iunie 1995, Solvay/Comisia, T-30/91, Rec., p. II-1775, punctul 73, și Hotărârea Tribunalului ICI/Comisia, T-36/91, Rec., p. II-1847, punctul 83). În consecință, acest argument trebuie respins ca lipsit de orice teme.

- 56 În sfârșit, reclamantele contestă afirmația Comisiei că domnul B. l-ar fi întâlnit pe domnul F. pentru a-l informa despre acordurile tripartite privind majorările de prețuri în Regatul Unit, în Irlanda și în Germania sau pentru a determina atitudinea lor în eventualitatea unei creșteri a prețurilor în Italia, precum și însăși existența unor acorduri privind prețurile care să vizeze Germania. În plus, acestea precizează că, potrivit jurisprudenței, simplul fapt de a fi informat cu privire la existența unor reuniuni ale unei înțelegeri nu echivalează cu o încălcare.
- 57 Astfel cum s-a arătat deja la punctul 45 de mai sus, în speță, domnul F. a participat la un schimb de informații sensibile cu domnul B. referitoare la Regatul Unit, la Irlanda, la Germania și la Italia în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004. Departe de a se distanța de comportamentele anticoncurențiale cu privire la care fusese informat, domnul F. a furnizat informații referitoare la strategia comercială a reclamantelor în Regatul Unit, în Irlanda și în Germania și a indicat comportamentul pe care acestea urmau să îl adopte în eventualitatea unei creșteri a prețurilor în Italia (a se vedea punctele 41-44 de mai sus), reducând, așadar, în mod substanțial incertitudinea în ceea ce privește comportamentul care trebuia așteptat din partea lor pe piață (a se vedea punctul 45 de mai sus). În consecință, argumentele reclamantelor potrivit cărora din notele domnului B. nu reiese că domnul F. și-a asumat angajamente cu privire la viitoarea lor politică de prețuri în Regatul Unit sau că a exprimat vreo susținere a unei creșteri a prețurilor sunt lipsite de relevanță. În plus, spre deosebire de cele arătate de reclamante, faptul de a fi informat cu privire la existența unor reuniuni ale unei înțelegeri poate constitui o încălcare dacă sunt furnizate în schimb informații în scopul de a contribui la obiectivele comune ale înțelegerii (a se vedea punctele 48 și 49 de mai sus). În sfârșit, faptele ulterioare arată că, după această reuniune, reclamantele au urmat comportamentul celorlalți trei membri ai înțelegerii. Astfel, dintr-un document intern al reclamantelor, ridicat în cursul inspecțiilor, reiese că, în urma unei creșteri a prețurilor celorlalți trei membri ai înțelegerii în Regatul Unit și în Irlanda, acestea au procedat și ele la o creștere a prețurilor [considerentul (159) al deciziei atacate].
- 58 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia Comisia nu ar fi stabilit existența unui acord în cursul reuniunii înțelegerii din 2 martie 2004, referitoare la creșterea prețurilor pentru Germania, acesta trebuie înlăturat ca lipsit de orice relevanță. Astfel, din notele domnului B. reiese că acesta l-a informat pe domnul F. despre existența și despre conținutul acordului menționat, data adoptării sale de către ceilalți trei membri ai înțelegerii nefiind relevantă, și că domnul F. a luat, așadar, cunoștință despre existența acestuia. Pe de altă parte, domnul F. a furnizat în schimb domnului B. informații referitoare la sistemul de dublu preț aplicat clientului S., un client comun al reclamantelor și al Pilkington, și trebuia să îl informeze despre prețul de vânzare efectiv aplicat acestui client. Domnul F. a propus chiar o marjă de creștere a prețurilor. Pe de altă parte, fapte ulterioare confirmă existența respectivului acord. Astfel, după cum s-a constatat la punctul 51 de mai sus, acest acord a fost executat de ceilalți trei membri ai înțelegerii la date apropiate de cele anunțate de domnul B. domnului F. în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004 și indicate în notele acestuia, la 25 mai 2004 de Saint-Gobain, la 4 iunie 2004 de Pilkington și la 7 iunie 2004 de Glaverbel, în timp ce datele prevăzute erau 1 mai, 15 mai și, respectiv, 1 iunie 2004. Spre deosebire de cele susținute de reclamante, această diferență este puțin importantă și nu poate repune în discuție existența respectivului acord sau a schimbului de informații care a avut loc între domnul F. și domnul B. în această privință în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004.
- 59 Având în vedere toate cele prezentate mai sus, trebuie să se considere că în mod întemeiat Comisia a concluzionat, în considerentele (171) și (188) ale deciziei atacate, pe de o parte, că domnul B. l-a întâlnit pe domnul F. la 20 aprilie 2004 pentru a-l informa despre existența unor acorduri între ceilalți trei membri ai înțelegerii, referitoare la creșterea prețurilor pentru Regatul Unit, pentru Irlanda și pentru Germania și, pe de altă parte, că domnul F. i-a comunicat în schimb informații sensibile privind strategia comercială a reclamantelor pe aceste piețe. În cazul Italiei, domnul F. a arătat că, în

cazul în care ar avea loc o creștere a prețurilor, reclamantele nu s-ar opune acestuia. În consecință, Comisia a concluzionat în mod întemeiat că reuniunea din 20 aprilie 2004 era de natură anticoncurențială și că reclamantele s-au alăturat înțelegerii începând cu această reuniune [considerentul (330) al deciziei atacate].

– Cu privire la discuția telefonică din 15 iunie 2004

- 60 Comisia a apreciat că reclamantele au continuat să participe la practicile coluzive prin faptul că au primit, la 15 iunie 2004, un apel din partea Pilkington prin care au fost informate despre acordul încheiat cu privire la piața italiană, pe care l-ar fi aprobat [considerentele (189)-(196) ale deciziei atacate].
- 61 Potrivit reclamantelor, Comisia nu a adus nicio probă referitoare la conținutul discuției telefonice dintre domnul B. și domnul F. care a avut loc în cursul reuniunii din 15 iunie 2004 și s-a întemeiat numai pe declarațiile date de Glaverbel în cadrul cererii sale de clemență pentru a afirma că, în cursul acestei discuții, domnul F. ar fi arătat că nu se va opune acordului privind prețurile care viza Italia. În realitate, domnul F. s-ar fi limitat să afirme că, întrucât nu erau un actor semnificativ pe piața italiană, reclamantele nu erau în măsură să influențeze prețurile pe piața menționată, reiterând astfel afirmațiile făcute în cursul unei reuniuni din 20 aprilie 2004. Pe de altă parte, reclamantele consideră că o discuție telefonică de scurtă durată nu poate echivala cu o participare la reuniunea înțelegerii, care, potrivit Glaverbel, a durat cinci ore.
- 62 Mai întâi, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței amintite la punctul 54 de mai sus, faptul că declarațiile Glaverbel au fost date în cadrul unei cereri de clemență nu diminuează în sine forța probantă a acestora.
- 63 Reclamantele recunosc că domnul B. a telefonat domnului F. și că au discutat despre Italia. În ceea ce privește Glaverbel, aceasta a precizat că domnul B. l-a informat pe domnul F. despre acordurile privind prețurile adoptate în cursul reuniunii și că era clar pentru toți participanții la reuniunea menționată că, având în vedere afirmațiile domnului F., reclamantele nu aveau intenția să se opună respectivelor acorduri [considerentul (189) al deciziei atacate]. Astfel cum a arătat Comisia, aceste declarații sunt compatibile cu cele ale domnului F., potrivit cărora acesta i-ar fi repetat domnului B. ceea ce îi spusese deja în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004, și anume că nu era un actor semnificativ pe piața italiană, că această situație nu se va schimba într-un viitor apropiat și că nu era în măsură să exercite o influență pe această piață. În consecință, domnul F. i-a confirmat în acest mod domnului B. că reclamantele nu vor perturba acordurile privind creșterea prețurilor pe piața italiană. Pe de altă parte, declarația dată de Saint-Gobain, necontestată de reclamante, confirmă existența unei legături între acestea și acordurile adoptate în cursul reuniunii din 15 iunie 2004, în măsura în care Saint-Gobain a considerat că domnul F. a participat la reuniunea menționată [considerentele (190) și (196) ale deciziei atacate].
- 64 Desigur, Comisia nu a prezentat probe scrise referitoare la reuniune sau la conversația telefonică din 15 iunie 2004. Cu toate acestea, conform jurisprudenței citate la punctul 33 de mai sus, în cazul în care elementele de probă sunt fragmentare sau dispartate, Comisia poate reconstitui anumite detalii prin deducții, ceea ce a făcut în speță în decizia atacată [considerentul (196) al deciziei atacate]. În plus, reclamantele nu au reușit să furnizeze o altă explicație coerentă pentru motivul acestui apel și nici pentru conținutul conversației telefonice dintre domnul B. și domnul F. în legătură cu Italia, a căror existență acestea nu o contestă. În sfârșit, având în vedere conținutul reuniunii din 20 aprilie 2004, care viza în special Italia, și circumstanțele în care a avut loc această conversație telefonică, faptul că a fost de scurtă durată este lipsit de relevanță în ceea ce privește excluderea caracterului anticoncurențial al acesteia.

65 În consecință, Comisia a considerat în mod întemeiat, pe de o parte, că domnul B. i-a telefonat domnului F. la 15 iunie 2004 pentru a-l informa despre acordurile adoptate în cursul reuniunii care avusese loc în aceeași zi între reprezentanții celorlalți trei membri ai înțelegerii și că domnul F. îi comunicase poziția sa în această privință și, pe de altă parte, că respectiva comunicare era, așadar, de natură anticoncurențială.

– Cu privire la reuniunea din 2 decembrie 2004

66 În sfârșit, Comisia a considerat că reclamantele au participat împreună cu ceilalți trei membri ai înțelegerii la o reuniune desfășurată la Luxemburg la 2 decembrie 2004, în cursul căreia ar fi fost luate decizii referitoare la majorări de prețuri, la prețuri minime și la alte condiții comerciale privind vânzarea de produse din sticlă plată în mai multe țări din Europa, bazându-se în special pe note olografe reținute la sediile de Pilkington în cursul verificărilor inopinate, precum și pe extrase din agende [considerentele (197)-(264) ale deciziei atacate].

67 Reclamantele contestă că această reuniune ar putea fi considerată ca având un obiect anticoncurențial. În primul rând, acestea afirmă astfel că era vorba despre o cină care fusese anunțată unui număr mare de persoane, care s-a ținut într-un restaurant deschis publicului, și că domnul F. a solicitat rambursarea facturii aferente acestei cine. În al doilea rând, în opinia reclamantelor, Comisia nu a stabilit că această reuniune a condus la acorduri privind viitoare majorări de prețuri între membrii înțelegerii care impuneau participarea lor. Acestea susțin, așadar, că afirmațiile făcute de domnul F. în cursul acestei cine nu pot fi considerate drept exprimarea acordului lor în sensul de a se alătura înțelegerii la nivelul SEE și că concluziile Comisiei referitoare la aceste note ar fi în contradicție cu declarațiile Glaverbel. Astfel, potrivit acesteia din urmă, nu ar fi fost vorba despre majorări de prețuri în cursul cinei, reclamantele nu ar fi participat niciodată la o reuniune multipartită a înțelegerii anterior datei de 11 februarie 2005, iar discuțiile care au avut loc în timpul cinei s-ar fi limitat la un schimb de informații. În al treilea rând, reclamantele afirmă că „schema de creștere a prețurilor” menționată în notele domnului B. și comentariile în legătură cu aceasta sunt expresia fie a ideilor proprii ale domnului B., fie, mai probabil, a unei discuții bilaterale între domnul B. și domnul H., salariat al Saint-Gobain, care ar fi fost prezentate și, în parte, acceptate în cursul reuniunii de februarie 2005.

68 Mai întâi, trebuie să se precizeze că notele domnului B. sunt de două tipuri. Cele de primul tip au fost luate pe foi de hârtie cu antetul hotelului N. și al Pilkington și poartă titlul „reuniunea GEPVP la Luxemburg”, iar cele de al doilea tip au fost luate pe foi de hârtie cu antetul Pilkington și sunt intitulate „Minutele 2/12/04”. Din declarațiile Pilkington, necontestate de reclamante, reiese că notele de primul tip au fost redactate de domnul B. la 3 decembrie 2004 pentru folosința personală și constituie reflecții asupra reuniunii din 2 decembrie 2004, în timp ce notele de al doilea tip au fost luate în timpul reuniunii din 2 decembrie 2004.

69 Din titlul acestor din urmă note, „Minute”, din data „2/12/2004” și din conținutul lor reiese că acestea constituie un proces-verbal al reuniunii desfășurate la această dată. Ele reflectă astfel discuțiile dintre participanți în legătură cu prețul sticlei plate în diferite țări ale SEE, informațiile furnizate de domnul F. și, la rubrica „Acorduri generale”, acordurile adoptate. Această apreciere este confirmată de primele declarații ale Pilkington, potrivit cărora aceste pagini se compun din note luate în timpul unei reuniuni care a avut loc la Luxemburg la această dată.

70 Aceste note permit totodată să se stabilească faptul că problemele abordate în cursul acestei reuniuni și, așadar, reuniunea însăși aveau o natură în mod vădit anticoncurențială. Astfel, acestea evidențiază faptul că membrii înțelegerii au căzut de acord să majoreze prețurile în diferite țări ale SEE și că domnul F. a furnizat anumite informații sensibile. Glaverbel a confirmat de asemenea natura anticoncurențială a reuniunii menționate în declarația sa din 8 martie 2005, potrivit căreia, „în cursul acestei cine, în plus față de discuțiile obișnuite privind prețul, a făcut obiectul unor lungi discuții și situația clientului S.”.

- 71 În consecință, trebuie să se constate că notele domnului B. și declarațiile concordante date de Pilkington și de Glaverbel privind discuțiile care au avut loc în cursul cinei permit, pe de o parte, să se stabilească natura anticoncurențială a reuniunii din 2 decembrie 2004 și, pe de altă parte, neutralizarea declarațiilor date inițial de Glaverbel, invocate de reclamante, potrivit cărora nu ar fi fost vorba despre majorări de prețuri în cursul acestei cine. Astfel cum s-a arătat la punctul 45 de mai sus, având în vedere aceste circumstanțe, argumentele reclamantelor potrivit cărora reuniunea ar fi avut loc în cursul unei cine și domnul F. ar fi solicitat rambursarea facturii aferente acestei cine nu pot fi suficiente pentru a repune în discuție natura anticoncurențială a respectivei reuniuni.
- 72 Reclamantele contestă că ar fi fost adoptate acorduri privind prețurile în cursul reuniunii și afirmă, după cum de altfel a arătat Pilkington în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, că era vorba despre un schimb de informații, iar nu despre un acord. Din notele domnului B. reiese însă că, în afara acestui schimb de informații, membrii înțelegerii au adoptat și acorduri privind prețurile în cursul acestei reuniuni. Astfel, pentru Italia au fost stabilite prețuri minime; pentru Regatul Unit s-au stabilit un preț țintă, precum și calendarul și procedura unei creșteri a prețurilor; pentru statele baltice s-a decis o creștere a prețurilor, realizată de reclamante; pentru Polonia s-a decis o creștere a prețurilor în luna martie 2005, realizată de reclamante; pentru Franța s-a decis o creștere de 10 %, anunțată de reclamante; pentru Benelux s-a decis o creștere a prețurilor în luna martie 2005; în sfârșit, pentru Germania s-a convenit o creștere a prețurilor, realizată de Pilkington. În plus, ultima pagină a notelor domnului B., intitulată „Acorduri generale”, rezumă în parte acordurile privind prețurile încheiate și menționate în aceste note și se referă în parte la alte acorduri.
- 73 Pe de altă parte, faptul că, astfel cum afirmă reclamantele, din notele luate de domnul B. nu reiese că domnul F. ar fi furnizat indicații din care s-ar putea deduce participarea reclamantelor la acordurile încheiate în cursul cinei este lipsit de relevanță. Potrivit unei jurisprudențe constante, este suficient să se demonstreze de către Comisie că întreprinderea în cauză a participat la reuniuni în cursul cărora au fost încheiate acorduri de natură anticoncurențială, fără să se fi opus în mod vădit, pentru a dovedi în mod satisfăcător participarea întreprinderii respective la înțelegere. Atunci când participarea la asemenea reuniuni a fost stabilită, revine întreprinderii respective obligația să prezinte indicii de natură să demonstreze că participarea sa la aceste reuniuni era lipsită de orice spirit anticoncurențial, dovedind astfel că le comunicase concurenților săi că participa la reuniuni având o optică diferită de a lor (Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 32 de mai sus, punctul 96, și Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 33 de mai sus, punctul 81). Astfel cum a arătat Curtea la punctul 82 din Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 33 de mai sus, rațiunea care stă la baza acestei norme este că, prin participarea la reuniunea menționată fără a se distanța în mod public de conținutul său, întreprinderea a dat de înțeles celorlalți participanți că era de acord cu rezultatul reuniunii și că urma să se conformeze acestuia.
- 74 Această jurisprudență privind aprobarea tacită se întemeiază pe premisa că întreprinderea în cauză a participat la reuniuni în cursul cărora au fost încheiate acorduri de natură anticoncurențială sau cu caracter vădit anticoncurențial (a se vedea Hotărârea Coats Holdings și Coats/Comisia, punctul 35 de mai sus, punctul 91 și jurisprudența citată), situație care, astfel cum s-a arătat deja la punctul 71 de mai sus, se regăsește în speță.
- 75 În speță, reclamantele nu au furnizat niciun element de probă care să permită stabilirea faptului că, chiar dacă domnul F. a participat la reuniune în numele lor, s-a distanțat de acordurile adoptate. În consecință, conform jurisprudenței invocate la punctele precedente, simpla participare a domnului F. la reuniune în calitate de reprezentant al reclamantelor este suficientă pentru a considera că acesta a exprimat, în numele acestora, o acceptare tacită a acordurilor adoptate în cursul respectivei reuniuni.

- 76 În consecință, spre deosebire de cele pretinse de reclamante, din notele luate de domnul B. în cursul reuniunii din 2 decembrie 2004 reiese că membrii înțelegerii nu numai că au schimbat informații sensibile în cursul acestei reuniuni, dar au adoptat și acorduri privind creșterea prețurilor diferitor clase de sticlă plată pentru diferite țări din SEE și că domnul F., în numele reclamantelor, și-a manifestat acceptarea tacită a acestor acorduri.
- 77 Reclamantele susțin însă că „schema de creștere a prețurilor” menționată în notele domnului B. nu indică încheierea unui acord global privind viitoarele majorări de prețuri. Trebuie să se arate că „schema de creștere a prețurilor” figurează în notele domnului B. redactate după cină, pe hârtia cu antetul hotelului N. Astfel cum s-a arătat la punctul 68 de mai sus, aceste note au fost redactate pentru folosința personală. În acest context, „schema de creștere a prețurilor” nu constituie decât rubrica în care figurează un tabel care rezumă diferitele acorduri privind prețurile pentru anul următor, evocate la punctul 72 de mai sus, și comentariile aferente nu pot considerate drept interpretarea domnului B. cu privire la rolul pe care îl puteau avea reclamantele în cadrul înțelegerii și nici drept rezumatul unei discuții bilaterale între domnul B. și domnul H. după cină. În consecință, acest argument referitor la „schema de creștere a prețurilor” nu poate fi suficient pentru a repune în discuție faptul că în cursul reuniunii menționate au fost adoptate acorduri privind creșterea prețurilor.
- 78 Reclamantele afirmă de asemenea că frazele care enunță că „[o]bservațiile generale privind comportamentul adoptat de Guardian au fost susținute de ceilalți” și că „[p]rețurile pe toate piețele sunt amenințate”, care preced „schema de creștere a prețurilor”, reiau comentarii ale domnului B., ale domnului H., salariat al Saint-Gobain, și/sau ale domnului D., salariat al Glaverbel, care pun în evidență faptul că acestea nu s-au îndepărtat de la strategia lor agresivă. Această afirmație nu poate infirma concluzia precedentă. Astfel, aceste fraze, care se înscriu în contextul unui rezumat efectuat de domnul B., în scopuri personale, al problemelor tratate în cursul reuniunii din ziua precedentă (a se vedea punctele 68 și 77 de mai sus), nu reflectă o distanțare a reclamantelor față de acorduri. Pe de o parte, fraza care enunță că „[p]rețurile pe toate piețele sunt amenințate” este o constatare a situației existente la momentul reuniunii din 2 decembrie 2004 (a se vedea, de exemplu, procesul-verbal al reuniunii, care arată, în ceea ce privește Regatul Unit, că „prețurile în RU sunt considerate ca scăzute”, în ceea ce privește Franța, că „[p]rețurile sunt aproape cele mai scăzute în Europa la ora actuală”, în ceea ce privește Germania, că „[p]rețurile trebuie să fie stabilizate imediat la nivelurile actuale”, în ceea ce privește Spania, că prețurile sunt „în cădere liberă de două luni”, precum și, în ceea ce privește primul dintre acordurile generale adoptate, că este prevăzută „[î]nghețarea prețurilor în toată Europa în lunile următoare”). Pe de altă parte, se menționează că „observațiile generale privind comportamentul adoptat de Guardian au fost susținute de ceilalți”, ceea ce constituie o critică a comportamentului reclamantelor anterior reuniunii menționate, care, până la această dată, nu era cel așteptat [a se vedea în special procesul-verbal al reuniunii în care se arată, în ceea ce privește statele baltice, că „[d]eși s-a convenit majorarea prețurilor (G1 + P au făcut-o), G nu a făcut-o și, pe de altă parte, prețurile sunt în prezent la același nivel (Ø [= media] 260)"].
- 79 Având în vedere toate cele prezentate mai sus, trebuie să se concluzioneze că, spre deosebire de ceea ce susțin reclamantele (a se vedea punctul 31 de mai sus), contactele care au avut loc între acestea și ceilalți trei membri ai înțelegerii nu fac parte dintr-o „fază test”, ci constituie o veritabilă participare la înțelegere. Astfel, s-a stabilit că reclamantele, reprezentate de domnul F., au aderat la înțelegere în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004, au primit un apel telefonic la 15 iunie 2004, au organizat o cină la 2 decembrie 2004, iar discuțiile purtate cu ocazia acestor trei evenimente aveau un obiect anticoncurențial. Pe de altă parte, reclamantele au recunoscut participarea la reuniunea din 11 februarie 2005, care avea de asemenea un obiect anticoncurențial. Dat fiind că existența reuniunilor din 20 aprilie și din 2 decembrie 2004 și participarea reclamantelor la acestea a fost stabilită prin notele luate de domnul B. în cursul reuniunilor menționate, a căror forță probantă nu a fost contestată în mod eficace de reclamante (a se vedea punctele 39, 40, 69 și 70 de mai sus), explicațiile furnizate de acestea în această privință nu pot repune în discuție participarea lor la înțelegere începând cu 20 aprilie 2004.

80 În consecință, Comisia a considerat în mod întemeiat, în decizia atacată, că reclamantele au participat la înțelegere începând cu 20 aprilie 2004.

81 În consecință, primul aspect al primului motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe aprecierea eronată a dimensiunii geografice a acordurilor

82 Comisia a considerat că încălcarea a vizat ansamblul SEE, având în vedere că autorii acesteia vindeau produsele în cauză cel puțin în SEE, iar cota lor cumulată din vânzări reprezenta cel puțin 80 % pe acest teritoriu, dat fiind că își aprovizionau clienții din SEE pe baza instalațiilor de producție și a antrepozitelor instalate pe tot acest teritoriu și că obiectul înțelegerii era la scară europeană. Comisia a subliniat în această privință că, deși discuțiile difereau în funcție de țara SEE în cauză, acestea aveau, toate, același obiect anticoncurențial [considerentele (368)-(371) ale deciziei atacate].

83 Reclamantele contestă această concluzie a Comisiei, afirmând, pe de o parte, că țările evocate în cursul reuniunilor din 20 aprilie, din 15 iunie și din 2 decembrie 2004 nu pot fi luate în considerare în vederea determinării întinderii geografice a înțelegerii, deoarece aceste reuniuni nu aveau un obiect anticoncurențial, și, pe de altă parte, că acordurile privind prețurile încheiate în cursul reuniunii din 11 februarie 2005 nu vizau decât Germania, Spania, Austria, Portugalia și Benelux și că cele care plafonau reducerile și rabaturile nu vizau decât Germania, Austria și Elveția.

84 Trebuie însă amintit că din cuprinsul punctelor 59, 65 și 79 de mai sus reiese că reuniunile din 20 aprilie și din 2 decembrie 2004, precum și apelul telefonic din 15 iunie 2004 aveau un obiect anticoncurențial. În consecință, țările evocate în cursul acestor reuniuni și cele vizate de reuniunea din 11 februarie 2005 trebuie să fie luate în considerare în vederea stabilirii dimensiunii geografice a înțelegerii.

85 Reclamantele susțin că elementele de probă invocate de Comisie pentru a stabili participarea lor la acorduri care vizează întregul teritoriu al SEE sunt insuficiente.

86 În speță, Comisia și-a întemeiat afirmația potrivit căreia acordurile înțelegerii vizau SEE pe trei elemente. În primul rând, este vorba, despre procesele-verbale ale diverselor reuniuni ale înțelegerii, precum și despre elemente referitoare la conversația telefonică din 15 iunie 2004. Or, reiese din aceste documente că diferitele acorduri vizau numeroase țări europene, și anume Belgia, Germania, Estonia, Irlanda, Grecia, Spania, Franța, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Țările de Jos, Austria, Polonia, Portugalia, Regatul Unit și Elveția. Reiese mai concret din procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 2004 că participanții au decis să înghețe prețurile în toată Europa [considerentul (370) al deciziei atacate].

87 În al doilea rând, Comisia a luat în considerare organizarea producției și distribuției de sticlă plată a fiecărui participant la înțelegere. Astfel, acestea erau organizate în întregul SEE, astfel încât producția unei uzine situate într-o țară era distribuită în mai multe țări învecinate [considerentele (55) și (369) ale deciziei atacate]. Această circumstanță a fost confirmată de înseși reclamantele, domnul F. arătând că fiecare uzină avea piața sa, stabilită în general pe o rază de 300 până la 400 de kilometri. Organizarea geografică a rețelei de uzine a fiecărui membru al înțelegerii le permitea, așadar, să acopere cererile de sticlă plată în ansamblul SEE.

88 În al treilea rând, Comisia a luat în considerare originea participanților la reuniunile înțelegerii, care erau reprezentanții comerciali la nivel european ai membrilor înțelegerii, precum și reprezentanții cei mai importanți în cadrul comitetului „Marketing și comunicare” (Marcomm) al GEPVP, fapt care nu a fost contestat de reclamante [considerentele (369) și (370) ale deciziei atacate].

- 89 Concluzia Comisiei privind dimensiunea geografică a înțelegerii este confirmată și de alte elemente. În primul rând, este vorba despre declarațiile Glaverbel, potrivit cărora, pe de o parte, Saint-Gobain, Pilkington și ea însăși participau la reuniuni bilaterale și multilaterale care vizau limitarea concurenței pe piața europeană a sticlei plate, care, potrivit Saint-Gobain, se caracteriza printr-un regres constant al prețurilor. Pe de altă parte, reclamantele ar fi fost informate despre acordurile existente adoptate de ceilalți trei membri ai înțelegerii în martie 2004 și ar fi participat la reuniuni începând cu această dată [considerentele (80) și (81) ale deciziei atacate]. În consecință, spre deosebire de ceea ce susțin reclamantele, declarațiile date de Glaverbel în această privință nu priveau numai o înțelegere tripartită din care acestea nu făceau parte. În al doilea rând, este vorba despre o plângere adresată Comisiei de GEPVP, din care membrii înțelegerii fac parte, și care se referea la un proiect de ajutor de stat, în care se arată că „piața sticlei plate este o piață paneuropeană din care o componentă importantă este comerțul între state” [considerentul (54) al deciziei atacate]. În al treilea rând, este vorba despre procesul-verbal și despre notele redactate de domnul B. în ziua următoare reuniunii din 2 decembrie 2004 și despre procesul-verbal al reuniunii din 11 februarie 2005, care evidențiază faptul că participanții la înțelegere au discutat despre țări europene care nu au fost menționate la punctul 86 de mai sus, în special Bulgaria, Cipru, România și țările scandinave.
- 90 Pe de altă parte, reclamantele nu se pot prevala de jurisprudența potrivit căreia întreprinderile în cauză sunt cele care determină dimensiunea geografică a pieței, care poate fi mai întinsă sau mai restrânsă decât piața geografică relevantă, deoarece această jurisprudență se referă la problema necesității de a defini piața relevantă din punct de vedere geografic în vederea aplicării articolului 81 CE, problema care nu se pune în speță. Astfel, potrivit acestei jurisprudențe, Comisia are obligația de a efectua o delimitare a pieței într-o decizie adoptată în vederea aplicării articolului 81 CE numai în situația în care, fără o asemenea delimitare, nu se poate determina dacă acordul în cauză poate afecta comerțul dintre state membre și dacă are ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței comune (Hotărârea Tribunalului din 6 iulie 2000, Volkswagen/Comisia, T-62/98, Rec., p. II-2707, punctul 230, Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Mannesmannröhren-Werke/Comisia, T-44/00, Rec., p. II-2223, punctul 132, și Hotărârea Tribunalului din 25 octombrie 2005, Grup Danone/Comisia, T-38/02, Rec., p. II-4407, punctul 99). În principiu, dacă însuși obiectul unui acord este restrângerea concurenței, nu este necesară definirea cu precizie a piețelor geografice relevante, întrucât concurența actuală sau potențială pe teritoriile în cauză a fost în mod necesar restrânsă, indiferent dacă aceste teritorii constituie sau nu constituie piețe în sens strict (Hotărârea Mannesmannröhren-Werke/Comisia, citată anterior, punctul 132; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Enso Española/Comisia, T-348/94, Rec., p. II-1875, punctul 232, și Hotărârea Tribunalului din 18 iulie 2005, Scandinavian Airlines System/Comisia, T-241/01, Rec., p. II-2917, punctul 99). Pentru a determina întinderea geografică a încălcării, care va fi luată în considerare în vederea evaluării gravității acesteia, este suficientă aprecierea de către Comisie a caracterului mai mult sau mai puțin extins al zonei geografice sau al piețelor relevante, fără ca aceasta să fie ținută să definească cu precizie piețele relevante (Hotărârea Scandinavian Airlines System/Comisia, citată anterior, punctul 99).
- 91 Având în vedere cele de mai sus, trebuie arătat că ansamblul indiciilor prezentate de Comisie, care fie nu sunt contestate de reclamante, fie sunt confirmate de alte elemente de probă, permite stabilirea faptului că zona geografică vizată de înțelegere cuprindea întregul teritoriu al SEE. Comisia a considerat, așadar, în mod întemeiat că încălcarea se întindea la întregul teritoriu al SEE.
- 92 Prin urmare, se impune respingerea celui de al doilea aspect al prezentului motiv și deci respingerea prezentului motiv în totalitate.
- 93 Rezultă din ansamblul celor de mai sus că concluziile privind anularea cererii introductive trebuie respinse.

Cu privire la concluziile prin care se urmărește reducerea cuantumului amenzii

94 În susținerea concluziilor prin care se urmărește reducerea cuantumului amenzii, reclamantele invocă trei motive. În cadrul primului motiv, acestea solicită Tribunalului reducerea cuantumului amenzii care le-a fost aplicată ca urmare a anulării în parte a deciziei atacate. Al doilea motiv se întemeiază pe încălcarea principiului nediscriminării și a obligației de motivare cu privire la calculul amenzii, iar al treilea motiv se întemeiază pe o eroare de apreciere, având în vedere rolul foarte limitat și pasiv pe care l-ar fi avut în încălcare, și pe încălcarea principiului nediscriminării.

Cu privire la motivul întemeiat pe necesitatea reducerii cuantumului amenzii ca urmare a anulării în parte a deciziei atacate

95 Reclamantele susțin că se impune reducerea cuantumului amenzii care le-a fost aplicată ca o consecință a anulării în parte a deciziei atacate. Acestea consideră astfel că amenda trebuie să fie calculată numai pe baza vânzărilor din anul 2004 în legătură cu țările din SEE pentru care încălcarea nu este contestată, al căror quantum se ridică la 241,6 milioane de euro. Pe de altă parte, reclamantele consideră că amenda trebuie să țină seama de durata extrem de scurtă a participării lor la înțelegere, limitată la o singură reuniune și, cel mult, la douăsprezece zile.

96 Rezultă din cuprinsul punctelor 79 și 91 de mai sus că, în decizia atacată, Comisia a considerat în mod întemeiat că, pe de o parte, reclamantele au participat la înțelegere între 20 aprilie 2004 și 22 februarie 2005 și, pe de altă parte, că încălcarea viza întregul teritoriu al SEE.

97 Prin urmare, nu este necesară reducerea cuantumului amenzii în considerarea duratei sau a dimensiunii geografice a înțelegerii și se impune, așadar, respingerea prezentului motiv.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului nediscriminării și a obligației de motivare cu privire la calculul amenzii

98 În opinia reclamantelor, Comisia, pe de o parte, a încălcat principiul nediscriminării prin faptul că a exclus de la calculul amenzilor aplicate celorlalți trei membri ai înțelegerii valoarea vânzărilor captive, și anume a vânzărilor interne ale grupurilor, și, pe de altă parte, și-a încălcat obligația de motivare cu privire la aceste calcule.

99 Reclamantele subliniază astfel că, în lipsa unei motivări referitoare la calculul amenzilor aplicate celorlalți ceilalți trei membri ai înțelegerii și ținând seama de natura confidențială a datelor utilizate, le este imposibil să determine natura și valoarea respective ale vânzărilor captive excluse pentru fiecare participant la înțelegere. Acestea susțin că, prin urmare, revine Tribunalului sarcina de a compensa excluderea vânzărilor menționate prin reducerea cuantumului amenzii care le-a fost aplicată proporțional cu excluderile referitoare la piața sticlei plate. Această soluție ar fi compatibilă cu Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „Orientările privind calcularea amenzilor”), întrucât ar permite reflectarea în mod adecvat a ponderii relative a întreprinderii pe piața relevantă și ar fi fost deja adoptată de Tribunal.

100 Potrivit reclamantelor, Comisia a exclus 1 miliard de euro de vânzări captive dintr-un volum total de piață de 2,7 miliarde de euro. Această cifră ar rezulta din deducerea cuantumului total al vânzărilor de sticlă plată reținut în decizia atacată, și anume 1,7 miliarde de euro [considerentul (41) al deciziei atacate], din quantumul total reținut în comunicarea privind obiecțiunile, și anume 2,7 miliarde de euro [considerentul (41) al deciziei atacate], și ar reprezenta 37 % din volumul total al unei piețe a cărei valoare este de 2,7 miliarde de euro.

101 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

- 102 Potrivit unei jurisprudențe constante, conținutul obligației de motivare depinde de natura actului în cauză și de contextul adoptării sale. Motivarea trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea, pe de o parte, instanței Uniunii Europene să își exercite controlul și, pe de altă parte, persoanelor interesate să ia cunoștință despre temeiurile măsurii luate pentru a-și putea apăra drepturile și pentru a verifica dacă decizia este bine fundamentată.
- 103 Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, având în vedere că problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 253 CE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 63, și Hotărârea Curții din 29 septembrie 2011, Elf Aquitaine/Comisia, C-521/09 P, Rep., p. I-8947, punctul 150).
- 104 În speță, Comisia a considerat că acordurile anticoncurențiale vizau vânzările de sticlă plată către clienți independenți [considerentul (377) al deciziei atacate] și a utilizat, așadar, aceste vânzări pentru a calcula cuantumul de bază al amenzilor [considerentul (41), tabelul nr. 1 și considerentul (470) ale deciziei atacate]. Comisia a exclus, în consecință, din calculul amenzii vânzările de sticlă plată destinată să fie prelucrată de o unitate a întreprinderii sau de o societate din același grup. Întrucât existența unui comportament anticoncurențial nu a fost stabilită decât pentru vânzările către clienți independenți, nu se poate reproșa Comisiei că a exclus din calculul amenzii vânzările interne ale membrilor înțelegerii integrați vertical. În plus, nu se poate imputa Comisiei că nu a motivat excluderea respectivelor vânzări din calculul amenzii.
- 105 Pe de altă parte, după cum arată Comisia, nu s-a stabilit că membrii înțelegerii integrați vertical care furnizau produsele în cauză unităților aceleiași întreprinderi sau unor societăți care fac parte din același grup de întreprinderi au beneficiat indirect de creșterea prețurilor acordată și nici că majorarea prețurilor pe piața din amonte ar fi condus la un avantaj concurențial pe piața din aval a sticlei plate prelucrate.
- 106 În sfârșit, în ceea ce privește argumentul potrivit căruia Comisia ar fi încălcat principiul nediscriminării prin faptul că a exclus vânzările interne din calculul amenzii, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul egalității de tratament sau al nediscriminării impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, BPB de Eendracht/Comisia, T-311/94, Rec., p. II-1129, punctul 309 și jurisprudența citată). În speță, în măsura în care Comisia a considerat că acordurile anticoncurențiale nu vizau decât prețul sticlei plate facturat clienților independenți, excluderea vânzărilor interne din calculul amenzii în cazul membrilor înțelegerii integrați vertical a determinat-o numai să trateze în mod diferit situații diferite în mod obiectiv. În consecință, nu se poate reproșa Comisiei că a încălcat principiul nediscriminării.
- 107 Prezentul motiv trebuie respins, așadar, în totalitate.

Cu privire la motivul întemeiat pe o eroare de apreciere, având în vedere rolul foarte limitat și pasiv al reclamantelor în cadrul încălcării, și pe încălcarea principiului nediscriminării

- 108 În opinia reclamantelor, Comisia nu a ținut seama de rolul pasiv și foarte limitat pe care l-au avut în cadrul încălcării în raport cu rolul celorlalți trei membri ai înțelegerii, care au participat la încălcare timp de mai mult de 20 ani. Participarea reclamantelor s-ar limita la o singură reuniune, care nu ar fi avut un caracter secret, iar acordurile care au fost adoptate nu ar privi decât anumite țări și nu ar fi fost niciodată realizate. De asemenea, notele domnului B. referitoare la reuniunea din 11 februarie

2005 nu ar permite să se stabilească faptul că domnul F. a consimțit să participe la o creștere a prețurilor sau să o conducă. În aceste împrejurări, în vederea stabilirii amenzii, Comisia ar fi trebuit să țină seama de rolul pasiv pe care l-au avut reclamantele în cadrul înțelegerii.

- 109 Potrivit jurisprudenței, atunci când o încălcare a fost săvârșită de mai multe întreprinderi, în cadrul determinării cuantumului de bază al amenzilor, trebuie examinată gravitatea relativă a participării fiecăreia dintre acestea (Hotărârea Curții din 16 decembrie 1975, Suiker Unie și alții/Comisia, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, Rec., p. 1663, punctul 623, Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 33 de mai sus, punctul 92, și Hotărârea Tribunalului din 13 septembrie 2010, Trioplast Industrier/Comisia, T-40/06, Rep., p. II-4893, punctul 105), ceea ce implică în special stabilirea rolurilor fiecăreia în cadrul încălcării pe durata participării la aceasta (Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 32 de mai sus, punctul 150, și Hotărârea Tribunalului din 17 decembrie 1991, Enichem Anic/Comisia, T-6/89, Rec., p. II-1623, punctul 264).
- 110 Conform punctului 29 a treia liniuță din Orientările privind calcularea amenzilor, rolul pasiv al unei întreprinderi în realizarea unei încălcări constituie astfel o circumstanță atenuantă. În cuprinsul acestuia se prevede că circumstanța menționată nu este aplicabilă decât „atunci când întreprinderea implicată face dovada că participarea sa la încălcare este extrem de redusă și demonstrează astfel că, în cursul perioadei în care a fost parte la acordurile ilicite, s-a sustras efectiv de la aplicarea acestora adoptând un comportament concurențial pe piață”. Pe de altă parte, potrivit punctului 29, „simplul fapt că o întreprindere a participat la o încălcare pentru o perioadă mai scurtă decât alte întreprinderi nu este considerat circumstanță atenuantă, deoarece această circumstanță este deja reflectată în cuantumului de bază”.
- 111 Potrivit jurisprudenței, printre elementele de natură să evidențieze rolul pasiv al unei întreprinderi în cadrul unei înțelegeri, poate fi luat în considerare caracterul mult mai sporadic al participărilor acesteia la reuniuni în raport cu membrii obișnuiți ai înțelegerii, intrarea târzie a întreprinderii pe piața care a făcut obiectul încălcării, independent de durata participării la aceasta, sau existența unor declarații exprese în acest sens din partea reprezentanților întreprinderilor terțe care au participat la încălcare (Hotărârea BPB de Eendracht/Comisia, punctul 106 de mai sus, punctul 343, și Hotărârea Tribunalului din 9 iulie 2003, Cheil Jedang/Comisia, T-220/00, Rec., p. II-2473, punctul 168). În această privință, împrejurarea că o întreprindere a fost membrul cel mai puțin asiduu la reuniunile înțelegerii sau că s-a limitat să primească informații comunicate unilateral de un concurent, fără a fi manifestat nicio rezervă sau opoziție, nu poate avea niciun rol în vederea stabilirii rolului pasiv al acestei întreprinderi în cadrul unei înțelegeri (Hotărârea Cimenturi, punctul 45 de mai sus, punctul 1849).
- 112 În speță, mai întâi, rezultă din cuprinsul punctului 79 de mai sus că reclamantele au participat la înțelegere începând de la 20 aprilie 2004. Astfel, trebuie amintit că, în cursul reuniunii din 20 aprilie 2004 și al conversației telefonice din 15 iunie 2004, reclamantele le-au împărtășit concurenților viitorul lor comportament pe piață și au primit din partea Pilkington, fără a manifesta nici cea mai mică opoziție, informații despre acordurile privind majorările de prețuri avute în vedere de ceilalți trei membri ai înțelegerii. Reclamantele au asistat la reuniunile înțelegerii din 2 decembrie 2004 și din 11 februarie 2005 fără a se distanța în mod explicit de discuțiile anticoncurențiale care au avut loc în cursul acestora. În continuare, reiese de asemenea din cuprinsul punctului 79 de mai sus și din decizia atacată că reclamantele au organizat reuniunea din 2 decembrie 2004 [considerentul (502) al deciziei atacate]. În sfârșit, din cuprinsul punctelor 70 și 72 de mai sus și din decizia atacată rezultă că, în cursul reuniunilor din 2 decembrie 2004 și din 11 februarie 2005, reclamantele au acceptat să lanseze majorările de prețuri în diferite regiuni și că au participat la un schimb de informații sensibile [considerentul (502) al deciziei atacate]. În consecință, comportamentul lor în cadrul înțelegerii nu poate fi calificat drept pasiv.

- 113 Faptul că reclamantele nu ar fi aplicat anumite acorduri adoptate în cursul reuniunilor anterioare datei de 2 decembrie 2004 și în cursul reuniunii din 11 februarie 2005 nu poate fi suficient pentru a stabili că acestea ar fi avut un comportament concurențial pe piață. Astfel, schimbul de informații sensibile care a avut loc în cursul reuniunii din 2 decembrie 2004 și al conversației telefonice din 15 iunie 2004 permite să se concluzioneze contrariul. Prin urmare, chiar dacă, într-o primă etapă, reclamantele nu au respectat anumite acorduri privind majorările de prețuri, referitoare în special la țările baltice, s-a stabilit că au aplicat alte acorduri și că au colaborat în mod activ cu ceilalți trei membri ai înțelegerii, în special prin furnizarea de informații esențiale în vederea adoptării și a aplicării acordurilor privind prețurile (a se vedea punctele 57, 59, 63 și 65 de mai sus). În plus, faptul că acordurile adoptate în cursul reuniunii din 11 februarie 2005 nu au fost puse în aplicare nu se explică prin comportamentul concurențial al reclamantelor, ci mai probabil prin începerea inspecțiilor efectuate de Comisie [a se vedea considerentul (296) al deciziei atacate].
- 114 Pe de altă parte, în ceea ce privește calculul amenzilor aplicate celorlalți trei membri ai înțelegerii, reclamantele reproșează Comisiei că nu a ținut seama de încălcările repetate săvârșite de aceștia și că nu a majorat amenda aplicată acestora pentru a-i asigura un caracter disuasiv, deși cifra de afaceri a unora dintre ei ar fi net superioară cifrei de afaceri a reclamantelor. În consecință, prin faptul că a tratat în același mod situații diferite, Comisia ar fi încălcat principiul nediscriminării.
- 115 Trebuie amintit înainte de toate că Comisia dispune de o largă putere de apreciere la stabilirea amenzilor (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, *Mo och Domsjö/Comisia*, C-283/98 P, Rec., p. I-9855, punctul 47, Hotărârea Tribunalului din 5 decembrie 2006, *Westfalen Gassen Nederland/Comisia*, T-303/02, Rec., p. II-4567, punctul 151, și Hotărârea *Trioplast Industrier/Comisia*, punctul 109 de mai sus, punctul 141).
- 116 Pe de altă parte, astfel cum s-a amintit la punctul 106 de mai sus, are loc o încălcare a principiului nediscriminării atunci când aceeași regulă este aplicată unor situații diferite. Trebuie precizat că, în speță, Comisia nu a aplicat cu privire la reclamante nici circumstanța agravantă pe care o constituie încălcările repetate, nici un coeficient de multiplicare în temeiul efectului disuasiv al amenzii.
- 117 În ceea ce privește caracterul disuasiv al amenzilor, trebuie amintit că acesta constituie unul dintre elementele care trebuie luate în considerare la calculul quantumului amenzii. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante (Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, *Musique Diffusion française și alții/Comisia*, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctele 105 și 106), amenzile aplicate pentru încălcarea articolului 81 CE, prevăzute la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 au drept obiect să sancționeze actele nelegale ale întreprinderilor în cauză, precum și să descurajeze atât întreprinderile în discuție, cât și alți operatori economici să încalce, în viitor, normele dreptului concurenței al Uniunii Europene. Astfel, atunci când calculează quantumul amenzii, Comisia poate lua în considerare, printre altele, dimensiunea și puterea economică a întreprinderii în cauză (Hotărârea *Musique Diffusion française și alții/Comisia*, citată anterior, punctele 119-121). Totuși, Comisia nu este obligată ca, în cadrul determinării quantumului amenzilor în funcție de gravitatea și de durata încălcării în discuție, să garanteze că, în cazul în care sunt aplicate amenzi mai multor întreprinderi implicate în aceeași încălcare, quantumurile finale ale amenzilor la care s-a ajuns prin calculul efectuat pentru întreprinderile în cauză reflectă orice diferențiere între acestea în ceea ce privește cifra lor de afaceri globală sau cifra lor de afaceri relevantă (Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, *Dansk Rørindustri și alții/Comisia*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 312).
- 118 Or, în speță, reiese din decizia atacată că, la calcularea amenzii impuse Saint-Gobain, a fost aplicat un coeficient de multiplicare în considerarea efectului disuasiv al amenzii sale, având în vedere „prezența [sa] mai importantă în sectorul sticlei” și „cifra sa de afaceri, [care], în termeni absoluți, este net mai importantă decât cea a celorlalți” [considerentul (519)].

- 119 În ceea ce privește celelalte întreprinderi care au participat la înțelegere, trebuie să se constate că nu le-a fost aplicat niciun coeficient de multiplicare. Reclamantele s-au limitat totuși să afirme că cifra de afaceri a Glaverbel era de trei ori mai mare decât a lor, fără a o menționa pe cea a Pilkington. Având în vedere jurisprudența amintită la punctul 117 de mai sus, acest simplu fapt, presupunând că este stabilit, nu poate fi suficient pentru a considera că Comisia era ținută să procedeze la aplicarea unui coeficient de multiplicare în temeiul efectului disuasiv al amenzi.
- 120 Din cele de mai sus reiese că diferențele existente în ceea ce privește situația întreprinderilor care au participat la înțelegere au fost luate în considerare de Comisie la stabilirea eventualului coeficient de multiplicare destinat să asigure efectul disuasiv al amenzilor.
- 121 Referitor la argumentul privind lipsa majorării amenzii aplicate Saint-Gobain și Glaverbel pentru încălcări repetate și în special lipsa termenului maxim dincolo de care încălcările repetate nu pot fi luate în considerare, trebuie subliniat că nici Regulamentul nr. 1/2003, nici Orientările privind calcularea amenzilor nu prevăd un asemenea termen și că lipsa unui asemenea termen nu încalcă principiul securității juridice (Hotărârea Curții din 17 iunie 2010, Lafarge/Comisia, C-413/08 P, Rep., p. I-5361, punctele 66 și 67).
- 122 Principiul proporționalității impune însă ca timpul scurs între încălcarea în cauză și o încălcare anterioară a normelor de concurență să fie luat în considerare pentru aprecierea tendinței unei întreprinderi de a se sustrage de la aceste norme. În cadrul controlului jurisdicțional exercitat asupra actelor Comisiei în domeniul dreptului concurenței, instanței i se poate solicita, așadar, să verifice dacă Comisia a respectat principiul menționat atunci când a majorat, în temeiul încălcărilor repetate, amenda aplicată și, în special, dacă o asemenea majorare se impunea mai ales în raport cu timpul scurs între încălcarea în cauză și încălcarea anterioară a normelor de concurență (Hotărârea Lafarge/Comisia, punctul 121 de mai sus, punctul 70).
- 123 În speță, astfel cum arată Comisia, s-au scurs mai mult de cincisprezece ani înainte de începutul celei de a doua încălcări săvârșite de aceste două întreprinderi și, spre deosebire de cele pretinse de reclamante, nu a fost stabilită existența unei continuități între prima și cea de a doua încălcare. Această perioadă nu permite să se confirme o tendință a acestora de a încălca normele de concurență. Prin urmare, trebuie să se constate că principiul nediscriminării nu a fost încălcat de Comisie prin faptul că a considerat că perioada scursă între cele două încălcări era suficient de lungă pentru a exclude o majorare a amenzii aplicate Saint-Gobain și Glaverbel în considerarea încălcărilor repetate.
- 124 Având în vedere toate cele prezentate mai sus, se impune respingerea acestui motiv și, prin urmare, a totalității concluziilor reclamante prin care se urmărește reducerea cuantumului amenzii.

Cu privire la admisibilitatea referințelor făcute de Comisie la răspunsul formulat de Pilkington la comunicarea privind obiecțiunile

- 125 În ședință, reclamantele au invocat o cauză de inadmisibilitate cu privire la referințele făcute de Comisie, în memoriul în apărare și în răspunsul din 23 ianuarie 2012 la întrebări scrise adresate de Tribunal, la răspunsul formulat de Pilkington la comunicarea privind obiecțiunile, pentru motivul că ele nu au avut acces la documentul menționat în cursul procedurii administrative și nu au cunoscut, așadar, conținutul său. Reclamantele au precizat că respectivul răspuns nu putea fi utilizat de Comisie drept document incriminator fără a le fi încălcat dreptul la apărare.
- 126 Comisia a arătat că aceste elemente nu conțineau elemente incriminatorie în privința reclamantelor și că nu erau necesare în vederea soluționării litigiului.

127 În această privință, trebuie arătat că reiese astfel din ansamblul celor prezentate mai sus că referințele făcute de Comisie, în memoriul în apărare și în răspunsul din 23 ianuarie 2012 la întrebările scrise adresate de Tribunal, la răspunsul formulat de Pilkington la comunicarea privind obiecțiunile nu sunt necesare în vederea soluționării litigiului de către Tribunal. Prin urmare, nu este necesară pronunțarea cu privire la cauza de inadmisibilitate invocată de reclamante.

Cu privire la cheltuielile de judecată

128 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată, potrivit concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șasea)

declară și hotărăște:

- 1) **Respinge acțiunea.**
- 2) **Obligă Guardian Industries Corp. și Guardian Europe Sàrl la plata cheltuielilor de judecată.**

Kanninen

Wahl

Soldevila Fragoso

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 27 septembrie 2012.